

Introduktion

„Sådan er det jo“. Margrethe Vestagers kommentar til konsekvenserne af begrænsningerne i retten til dagpenge er blevet symbolet på „nødvendighedens politik“ i Danmark. Men hvordan kan vi forstå et udsagn som dette? Hvori består nødvendigheden, og hvilke kilder trækker den på? Er nødvendigheden videnskabeligt begrundet, eller bygger den på en stærk konsensus, der opretholdes af netværk og kulturelle praksisser? Disse spørgsmål bliver relevante, hvis udsagnet omformuleres til et søgende spørgsmål: „Sådan er det jo?“ frem for et udtømmende udsagn.

Dette temanummer kaster lys over, hvordan videnskab og politik er tæt forbundne størrelser. Hvordan videnskab i visse tilfælde fungerer som legitimerende baggrund for politiske beslutninger, hvordan den i andre tilfælde er med til at sætte grænser for politiske praksisser helt ind i dagligstuerne – og hvordan videnskabelige facts også selv er til politisk forhandling. Uden at postulere, at videnskab *er* politik og dermed ikke kan bruges som andet end ideologiske indspark i den bredere politiske debat, har temanummeret det udgangspunkt, at videnskab konstant indgår i forhandlinger om, hvordan vi skal leve vores liv og forstå vores omverden.

Temanummeret viser, at vores verdensbilleder og sociale relationer, mikro som makro, er gennemsyrede af utallige koblinger og sammenfiltringer videnskab og politik imellem. Det gælder lige fra bekymringer om klimaet og den mad, vi indtager, til strategier for sikkerhedspolitikken. Fra vores forventninger til løsninger på miljøproblemer til vores forståelse af nationaløkonomiens frem- eller tilbagegang. Fra vores fælles forestillinger om, hvad objektivitet vil sige til kampe mellem divergerende ekspertvurderinger. Trods de mange forskellige temaer fra politologiske subdiscipliner demonstrerer artiklerne samlet, at bombastiske formuleringer af, hvorledes videnskab og politik hænger sammen, må afløses af detaljerede analyser af, på hvilke måder de to er forbundne. At afvise „nødvendighedens politik“ som ren og skær politik vil altså være lige så forkert som at antage dens videnskabelige autoritet. Udgangspunktet for dette temanummer er, at vi må prøve at begribe videnskab og politik *symmetrisk*: Begge skal analyseres ud fra samme præmisser – uden

forrang eller eksklusivitet til objektiv videnskab eller ren ideologi.

Peter Marcus Kristensen og Ras Tind indleder temanummeret med en detaljeret analyse af en videnspolitisk problematik, der vedrører begrebet „fredelig opstigning“ i International Politik. Artiklen kortlægger amerikanske og kinesiske forsøg på at definere begrebet „opstigning“ i relation til Kinas rolle i global sikkerhedspolitik. Casen illustrerer tydeligt, at koblingerne mellem videnskab og politik aldrig er entydige eller forudsigelige, og får desuden sat tyk streg under, at forestillinger om eksistensen af objektivitet er sociokulturelt betingede. Casper Sylvest og Rens van Munsters artikel angriber spørgsmålet om videnskabens rolle i politikformuleringen fra en historisk-normativ vinkel. Gennem en analyse af amerikansk socialvidenskab efter opfindelsen af atombomben og siden brintbomben viser de, at det videnskabelige tankerum blev indskrænket af tætte forbindelser til det amerikanske militær og statsapparat. Heraf fulgte en tendens til at fraskrive sig den *intellektuelle* tænker og i stedet fremelske *eksperten*, der føder relevant og afgrænset viden ind i et statsapparat med trang og hang til solide konklusioner. Sylvest og van Munster argumenterer for, at en gruppe intellektuelle, som selvvalgt stod uden for akademiet, udgjorde en vigtig modmagt mod ekspertificeringens forbigåelse af moralske og etiske spørgsmål. Anna Leanders artikel tager tråden om ekspertudsagn videre i en detaljeret analyse af ekspertvurderinger vedrørende gasangrebene i Syrien i 2013. Hun viser, at eksperter ikke eksisterer i en afgrænset sfære, men produceres og konstitueres i mødet med politik. Samtidig er ekspertise ikke afgrænset til den autoritative videnskabsmand/kvinde. Lægmænd med særlig viden eller den generelle befolkning kan også praktisere ekspertise og blive accepteret som centrale. Baseret på casen argumenterer Leander for, hvordan vi på én gang må forstå ekspertise som essentiel og udfordret. Denne dualisme gør dog ikke ekspertise mindre værdifuld: Tværtimod sikrer de to elementer, at udsagn ikke accepteres uden kamp, og at kampen sker som en central del af politikformuleringen. Birgit Jæger vender blikket mod (magt)relationerne mellem videnskaben og borgere

i udviklingen af nye politikker. I en analyse af, hvordan borgere søges inddraget gennem strukturerede debatter i Teknologirådet, viser hun hvordan „socialt robust viden“ søges skabt gennem politisk deliberation. Artiklen viser, at trods idealet om herredømmefri dialog forhandles videnskab og ekspertise ikke magtfrit af borgerne. I stedet bliver videnskabeligt materiale så grænsesættende for diskussionen, at man bliver efterladt med tvivl om, hvorvidt borgerinddragelsen overhovedet gør en forskel. Cecilie Glerup og Marie Chimwemwe Degnbol tager samspillet mellem videnskab og borgere i politikudvikling op fra en anden vinkel. Gennem en analyse af, hvordan videnskabelige udsagn blev anvendt i skabelsen af en kritisk bevægelse i tiden op til klimatopmødet i 2009, viser de, at videnskab bliver brugt som motor i konstruktionen af en bred folkelig bevægelse. Hvor befolkningen, ifølge aktivisterne, lider af ‘falsk konfliktualitet’, kan den objektive videnskab forene konfligerende standpunkter. Artiklen rejser spørgsmålet om, hvorvidt ideen om konsensus som betingelse for politisk forandring er rundet af Grundtvigianske traditioner, der forbinder videnskab og politik på særligt danske måder?

Bente Halkier tilbyder yderligere et perspektiv på relationen mellem videnskab og borgere. Hun kaster et blik ind i de danske køkkener og spørger på hvilken måde videnskabeligt baserede kampagner om sunde madvaner forhandles i mødet med dagligdagen og sociale netværks forventninger? Med udgangspunkt i et praksisteoretisk perspektiv viser artiklen, at der er tre basale måder at møde videnskaben på: ‘Mægtiggørelse’, ‘modstand mod

disciplinering’ og ‘lad-sig-gørlighed’. Videnskaben indoptages dermed ikke ufortyndet i de danske familiers madpraksisser og der optræder stor usikkerhed omkring validiteten af de videnskabelige råd hos mange. Lasse Folke Henriksen og Rune Møller Stahl runder temanummeret af med et blik på den økonomiske videnskab. De fokuserer på de økonomiske vismænd, og hvordan de er indlejrede i netværk, der binder store dele af den danske økonomiske, politiske og kulturelle elite sammen. Med udgangspunkt i eksisterende forskning om en klar, stabil, dansk konsensus vedrørende økonomiske spørgsmål, sandsynliggør forfatterne, at denne konsensus opretholdes og plejes gennem konstante uformelle møder, der sammenfiltrer videnskaben i praksisnetværk. Nødvendighedens politik bliver dermed måske opretholdt af disse elitenetværk?

Bidragyderne viser på forbilledlig vis, at videnskab og politik ikke kan forstås som afgrænsede sfærer med ringe forbindelse til hinanden. Langt fra. Og de viser også, at det er nødvendigt at forholde sig både vurderende og kritisk til de konkrete sammenfiltringer, hvis man skal forstå de komplicerede magtrelationer, som et senmoderne, globaliseret samfund byder på. Hvorledes „nødvendighedens politik“ er konstitueret i dette møde, vil vi lade være op til læseren at reflektere over. Givet er den i hvert fald ikke.

Trine Villumsen Berling,
Signe Blaabjerg Christoffersen og Cecilie Glerup
Temaredaktører